

Haninge kommun

Rektorn vid Tungelsta skola

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Tungelsta skola
i Haninge kommun

Tillsyn i Tungelsta skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Haninge kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Tungelsta skola besöktes av Skolinspektionen från och med den 7 maj 2014 till och med den 9 maj 2014.

Fakta om skolenheten

Tungelsta skola ligger i området Tungelsta i Haninge kommun. Tungelsta skolas verksamhet omfattar grundskola årskurs 1-9 samt förskoleklass och fritidshem. Fritidshemmet bedöms i en separat rapport avseende hela kommunens ansvarstagande för dess verksamheter. Skolan har särskilda undervisningsgrupper för elever med särskilda stödbehov på grund av exempelvis inlärningssvårigheter.

Vid tidpunkten för tillsynen har Tungelsta skola 837 elever och av dessa går 80 elever i förskoleklass. Skolans ledningsgrupp består av rektorn, fyra biträdande rektorer samt tio utvecklingsledare.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för ämnesproven i matematik läsåret 2012/2013 visar att andelen elever som nådde kravnivån i de sju delproven varierade mellan 79 och 100 procent. Lägst resultat uppnåddes i delprovet "skriftliga räknemetoder, statistik". Tungelsta skolas resultat var högre i sex av de sju delproven i matematik jämfört med riket. I delproven "geometriska begrepp" var Tungelsta skolas resultat nästan i paritet med rikets resultat. Vidare visar Skolverkets nationella statistik att andelen elever som nådde kravnivån i de åtta delproven i svenska varierade mellan 93 och 99 procent läsåret 2012/2013. Lägst resultat uppnåddes i delprovet "läsning faktatext". Skolans resultat var högre eller nästintill i paritet i samtliga delprov i svenska jämfört med riket.

Av skolans egen sammanställning av kunskapsresultaten för läsåret 2012/2013 framgår att 85 procent av eleverna bedömdes uppnå kunskapsresultaten i matematik och 92 procent av eleverna bedömdes uppnå kunskapskraven i svenska i slutet av årskurs 3. I de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena bedömdes 100 procent av eleverna nå kunskapskraven läsåret 2012/2013.

Årskurs 6

Skolverkets nationella statistik (SIRIS) visar att andel elever i årskurs 6 som nådde minst betyg E läsåret 2012/2013 i samtliga ämnen varierade mellan 92 och 100 procent. Lägst resultat var i ämnet idrott och hälsa. I jämförelse med genomsnittet i riket ligger skolans resultat i de flesta ämnen högre. Undantagen där skolans resultat läsåret 2012/2013 ligger lägre än riket är ämnena idrott och hälsa samt slöjd.

Den genomsnittliga betygspoängen för varje ämne var högst i ämnena teknik (14,5), kemi (14,0) och engelska (13,9). Det genomsnittliga betygspoängen var som lägst i ämnena historia (11,9), fysik (12,1) och religionskunskap (12,7). I ämnen med högst betygspoäng ligger poängen högre eller nästintill i paritet än genomsnittet i riket. I ämnen med lägst betygspoäng ligger poängen lägre än genomsnittet i riket.

Årskurs 9

Enligt SIRIS var det genomsnittliga meritvärdet 201 poäng läsåret 2012/2013, jämfört med 213 poäng för riket som helhet. De senaste fem åren har meritvärdet i Tungelsta skola varierat. Den lägsta noteringen är 177 poäng (läsåret 2009/2010) och som högst hade skolan ett genomsnittligt meritvärde på 208 poäng (läsåret 2011/2012)

Andelen elever som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen läsåret 2012/2013 var 79 procent. Motsvarande resultat för riket läsåret 2012/2013 var 77 procent. Under de senaste fyra åren har andelen elever som uppnådde kunskapskraven i samtliga ämnen ökat från 63 procent (läsåret 2009/2010) till 79 procent (läsåret 2012/2013). Under de fem senaste åren är pojkarnas meritvärden konstant lägre än flickornas med den största skillnaden på 48 meritpoäng (läsåret 2011/2012). Läsåret 2012/2013 var skillnaden 22 meritpoäng.

Andel elever som läsåret 2012/2013 var behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program varierade mellan 80 och 86 procent. Motsvarande andel behöriga elever per högskoleförberedande program i riket visar ett något högre resultat jämfört med Tungelsta skola. Andel elever i Tungelsta skola som var behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram var 88 procent läsåret 2012/2013. Detta resultat är i paritet med resultatet för riket.

SIRIS sammanställning för läsåret 2012/2013 visar att mellan 89 och 100 procent av eleverna nådde kunskapskraven beroende på ämne. Allra lägst var resultatet i historia och allra högst i bild.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att Tungelsta skola behöver vidta åtgärder för att eleverna i framförallt de högre årskurserna ska ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Av Skolverkets statistik för läsåret 2012/2013 framgår att skolans kunskapsresultat i årskurs 9 är låga i förhållande till genomsnittet i riket. Detta gäller exempelvis det genomsnittliga meritvärdet och andel elever som är behöriga till högskoleförberedande program. I strävan efter att höja dessa kunskapsresultat behöver Tungelsta skolas lärare i årskurs 7-9 se till att anpassa undervisningen i högre utsträckning efter elevernas förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Utredningen visar också att lärarnas arbete med att elever ges stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling måste förbättras. Även arbetet med att involvera eleverna i de högre årskurserna i planering av undervisningens innehåll måste förbättras. Skolan behöver ta ett helhetsgrepp om elevernas inflytande över utbildningen så att eleverna ges ett ökat inflytande i förhållande till deras ålder och mognad.

Av de intervjuer som Skolinspektionen genomfört med skolans personal framgår att Tungelsta skolas rektor uppfattas som en ledare som tar ansvar för det pedagogiska arbetet i skolan och att han har god kunskap om det dagliga arbetet. Emellertid visar tillsynen att rektorn i vissa avseenden behöver ta ett större ansvar för att utveckla styrningen av verksamheten, bland annat för att öka antalet behöriga lärare i skolan, för att skapa fungerande rutiner för undervisningen av svenska som andra språk samt förbättra det systematiska kvalitetsarbetet för att kunna planera, utveckla och följa upp utbildningen. Avseende det systematiska kvalitetsarbetet behöver rektorn analysera varför pojkarna år efter år når ett lägre kunskapsresultat när det gäller det genomsnittliga meritvärdet. Avseende särskilt stöd har skolan i huvudsak fungerade rutiner för att säkerställa att eleverna får det särskilda stöd som de behöver, men arbetet med att erbjuda studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det måste förbättras. Vidare behöver åtgärdsprogrammen förbättras så att de anger vilka behoven är och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Av intervjuer med elever och lärare samt representanter för elevhälsan på Tungelsta skola framgår att skolan erbjuder en trygg lärandemiljö för sina elever och att personalen i skolan är bra på att uppmärksamma och följa upp konflikter som uppstår i skolan. Trots detta är Skolinspektionens bedömning att

Tungelsta skolas arbete med trygghet och studiero ytterligare behöver förbättras. Lärarna måste se till att ordningsreglerna efterföljs och att de dokumenterar de disciplinära åtgärder som genomförs. Skolan behöver också förbättra planen mot kränkande behandling så att den uppfyller skollagens krav. Planen återspeglar inte förhållandena i fritidshemmets verksamhet och saknar tydliga rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas om en vuxen kränker en elev.

Skolinspektionen konstaterar att en del av skolans förebyggande arbete för att skapa trygghet i skolan handlar om att aktivt motarbeta främlingsfientlighet och intolerans. Bland annat beskrivs i skolans plan mot kränkande behandling att skolans personal deltagit i en föreläsning om normkritiskt förhållningssätt under vårterminen 2013 och att det i skolan finns en värdegrundsgrupp som har som syfte att bereda värdegrundsrelaterade diskussionsfrågor till arbetslagen. I intervju med lärarna i årskurs 7-9 framkommer att lärarna reagerar omedelbart när det ges uttryck för främlingsfientlighet i skolan. Det är av vikt att skolan har ett aktivt lärarengagemang så att eleverna får möjlighet att diskutera känsliga frågor kring alla människors lika värde och tolerans.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haninge kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 15 september 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att lärarna i de högre årskurserna anpassar undervisningen utifrån elevernas olika förutsättningar erfarenheter och tänkande.
- Se till att elever i de högre årskurserna som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås i skolan får ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Anpassning av undervisningen

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar, erfarenheter och tänkande och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar. Även skollagen betonar att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov.

Tillsynen visar att undervisningen inte i tillräcklig omfattning anpassas till varje elevs förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

I intervju uppger elever i årskurs 6 och 9 samt elevhälsan att det är lärarberoende i vilken utsträckning enskilda elevers förutsättningar, erfarenheter och tänkande i de högre årskurserna tas tillvara. Exempelvis berättar de intervjuade eleverna att det finns lärare som inte tar tillvara på elevernas intresse- eller erfarenhetsfär när de lägger upp undervisningen. Detta gäller i synnerhet pojkar men även elever som saknar motivation för studierna. I intervju med lärarna i årskurs 7-9 framkommer att anpassningen gör framför allt för de elever som har diagnoser eller de som inte klarar kunskapskravnivån E i olika ämnen. I klassrumsobservationer för elever i årskurs 7-9 har inspektörerna sett exempel på att anpassningen efter elevernas förutsättningar erfarenheter och tänkande är lärarberoende. Inspektörerna har också sett exempel på att det finns lärare i årskurs 7-9 som inte anpassar sin dialog och interaktion med de förkunskaper och kunskapsnivåer pojkar eller icke-studiemotiverade elever uppvisar. Noterbart också är att lärare inte uppmärksammar inaktiva elever i undervisningen i tillräcklig utsträckning. Rektorn bekräftar vid intervjun att det finns vissa lärare i de högre årskurserna som behöver anpassa undervisningen på ett bättre sätt och att en del av skolans nuvarande satsning kring "bedömning för lärande" syftar till att höja lärarnas färdigheter i detta avseende.

Ledning och stimulans

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 285) anges att även elever som lätt når kunskapskraven har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå längre i sin kunskapsutveckling.

I intervjuer med elever i årskurs 6 och 9 framkommer att det är lärarberoende i vilken omfattning eleverna får utmaningar i sin kunskapsutveckling. De intervjuade eleverna berättar att de i vissa ämnen kan få svårare eller nya stimulerande uppgifter om de exempelvis är klara med den ordinarie klassgemensamma uppgiften. Vidare berättar samma elever att det i vissa ämnen saknas utmaningar helt och hållet och att de inte lär sig något av extra uppgifter i vissa ämnen (exempelvis ordpussel som inte innehåller några nya ord) och att de till

följd av detta istället kan få rita eller gå hem ibland. Dessa elever uppfattar också att vissa lärare regelbundet ger samma understimulerande uppgifter till alla, något som hindrar dem att sikta högre. Det förekommer att vissa elever måste vänta in andra elever när de är klara med den aktuella uppgiften utan möjlighet att gå vidare till annat. Denna bild bekräftas av Skolinspektionens enkätresultat som Tungelsta skolas personal svarade på under hösten 2013. På påståendet "Jag tycker det är viktigt att eleverna får vänta in varandra så att vi går vidare tillsammans i kunskapsutvecklingen" svarar 44 procent av lärarna på Tungelsta skola "stämmer ganska bra". Detta ska jämföras med 32 procent av lärarna som svarar "stämmer ganska dåligt". I intervjuer med lärarna för årskurs 7-9 framkommer att vissa lärare uppfattar att en av anledningarna till varför skolan satsar på "bedömning för lärande" är att i första hand "lyfta eleverna till E nivå tillsammans." och att få "alla elever på tåget innan man tar nästa steg".

Rektorn uppger i intervju att stimulans för elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås är bra på skolan, men att det i skolan finns lärare som behöver bli bättre på detta. Däremot uppfattar rektorn att tack vare prioriteringar som görs i skolan för elever som har rätt till särskilt stöd, krymper "kunskapsspannet" vilket gör det lättare för lärarna att utmana eleverna för de högre kunskapskraven. Vidare uppfattar rektorn "att en av anledningarna till den resultatförbättring skolan gjort de senaste åren är just den prioriteringen av organisationen för särskilt stöd".

Skolinspektionen bedömer att lärarna i de högre årskurserna på Tungelsta skola inte i tillräcklig omfattning ger alla elever den ledning och stimulans de behöver i sitt lärande för att nå ökad måluppfyllelse mot kunskapskraven. De elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås behöver ges ökad ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister inom området undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 4 § samt 3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Utformningen av elevinflytandet anges i planeringen av verksamheten och skolan har en tydlig progression för att ge eleverna en ökad inflytande efter ålder och mognad.
- Se till att eleverna i de högre årskurserna har ett reellt inflytande på undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Utformningen av elevinflytandet ska enligt skollagen anges i samband med planeringen av verksamheten. Läraren ska enligt läroplanen svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektor har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekade ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

Tydlig progression efter ålder och mognad

I intervjuer med skolledningen och lärarna framkommer en samstämmig bild att det inte finns någon planering om hur elevinflytande i undervisningen ska utvecklas på skolan och att lärarna inte diskuterat hur denna progression ska kunna anpassas efter elevernas ålder och mognad. Exempelvis saknas det diskussioner i arbetslagen och mellan arbetslagen om hur elevinflytande i undervisningen kan ökas efter ålder och mognad. De intervjuade eleverna i de högre årskurserna berättar om att det är svårt för dem att lämna synpunkter kring nya arbetsmoment i undervisningen. De intervjuade lärarna bekräftar elevernas bild och tillägger att de skulle välkomna öppna diskussioner bland kollegorna om hur elevinflytandet i undervisningen kan ökas efter ålder och mognad.

Inflytande på undervisningens innehåll

Tillsynen på Tungelsta visar att elevernas möjligheter till ett reellt inflytande över undervisningens innehåll är lärarberoende. I intervjuer med eleverna i årskurs 6 och 9 framkommer att de till viss del upplever att de kan komma med förslag på hur de kan redovisa sina arbeten samt att de kan få välja att arbeta både enskilt och i grupp. Emellertid framkommer i intervjuer med samma elever att de inte får utöva inflytande över innehållet i planeringen av undervisningen och att det vanligtvis är läraren som bestämmer undervisningens innehåll.

I intervjuer med lärarna framkommer att lärarna låter eleverna påverka arbetsformer och arbetssätt, men att lärarna uppfattar det som svårt att involvera eleverna när det gäller inflytandet över undervisningens innehåll. Rektor bekräftar i intervju att elevernas inflytande över undervisningen brister och att det inte finns någon systematik för att ge eleverna sådant inflytande. Att elevernas inflytande över undervisningens innehåll inte är så stort bekräftas av Skolinspektionens enkätresultat I resultatet svarar 51 procent av pedagogerna att det "stämmer ganska dåligt" på påståendet "Eleverna är med och påverkar undervisningens innehåll".

Utredningen visar sammanfattningsvis att det i skolans planering av verksamheten saknas en tydlig progression för att ge eleverna ett ökat inflytande efter ålder och mognad samt att eleverna i de högre årskurserna inte ges tillräckligt inflytande över utbildningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

4 kap. 4, 9 och 13-14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att skolans ordningsregler följs upp vid skolenheten.
- Se till att beslut om disciplinära åtgärder dokumenteras av den som genomfört åtgärden.

- Utarbeta en plan mot kränkande behandling som återspeglar förhållandena i varje verksamhet samt innehåller tydliga rutiner för vilka åtgärder som vidtas om en vuxen kränker en elev.

Motivering

Ordningsregler

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsregler. Rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra elever trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande beteende.

Skolledningen uppger i intervju att Tungelsta skola har ordningsregler, vilka på skolan kallas för trivselregler och att dessa regler anpassas efter de olika stadierna. I intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorn framkommer en samstämmig bild att det finns brister vad gäller lärarnas förhållningssätt mot skolans trivselregler och att det ibland varierar mellan lärarna hur skolans regler följs upp. Vidare framgår av intervjuer med elever och lärarna att variationen beror på olika toleransnivåer gällande efterföljandet av ordningsreglerna bland lärarna. Exempelvis berättar eleverna i årskurs 6 och 9 att vissa lärare reagerar när elever använder mobiltelefoner i lektionsalen och när elever har ytterkläder eller keps på sig, medan andra lärare inte gör det.

Rektorns uppfattning är att det generellt råder studiero i klassrummen med undantag av enstaka klasser samt att skolans lärare till stora delar drar åt samma håll när det gäller att tillämpa ordningsreglerna. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att det varierar bland lärarna hur skolans ordningsregler tillämpas i klassrummen. Detta gäller exempelvis användning av mobiltelefoner.

Beslut om disciplinära åtgärder

I skollagen framgår att rektor eller lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Om en lärare vidtar sådana omedelbara eller tillfälliga åtgärder ska detta, enligt skollagen, dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. Vid ett omhändertagande av föremål ska dokumentation ske om föremålet inte återlämnas efter lektionens slut.

Vid intervju med elever och lärare framkommer att lärarna vidtar disciplinära åtgärder i form av att de visar ut elever som stör undervisningen under en del av lektionen. De intervjuade lärarna uppger att de inte alltid dokumenterar genomförda disciplinära åtgärder. I intervju med rektorn bekräftas att inte alla lärare dokumenterar de disciplinära åtgärder som tillämpas.

Planen mot kränkande behandling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållanden i varje enskild verksamhet.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finnas i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev- elevperspektiv (kränkningar elever sinsemellan) som ett vuxen-elevperspektiv (kränkningar av vuxen mot barn/elev).

Vid Tungelsta skola finns en plan för arbetet mot diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling som huvudsakligen uppfyller författningarnas krav. Planen återspeglar dock inte förhållandena och arbetet i fritidshemmets verksamhet. Det saknas också ett vuxen-elevperspektiv, d.v.s. rutiner för situationer när en elev anser sig kränkt av en vuxen.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 och 5, 6 och 24 §§, 6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att ge studiehundledning på modersmål till elever som har behov av det.
- Fatta beslut om anpassad studiegång enligt författningarnas krav.
- Se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är och hur åtgärder-na ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Studiehundledning på modersmål

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Skolan brister i att ge studiehundledning till alla elever som behöver det. Av intervjuer med lärarna framgår att det finns elever i skolan som antingen inte får studiehundledning på sitt modersmål trots att behovet finns eller att det tar för lång tid (i ett fall upp till ett år) för att få tag på en hundledare på grund av att kommunens centrala system för studiehundledning skapar för långa köer. En annan anledning som intervjuade lärarna lyfter är att studiehundledning begränsas till en timme per vecka vilket inte alltid täcker de enskilda elevernas behov i alla ämnen. Brister på studiehundledning på modersmålet gäller språken polska, spanska och ryska. Rektorn bekräftar att det förekommer brister vad gäller att ge studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det och att man inom rektorsgruppen har lyft fram frågan om att skapa bättre rutiner inom kommunen kring studiehundledning på modersmål.

Beslut om anpassad studiegång

Om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) även göras. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av från Tungelsta skola framgår att skolan fattar flera beslut om anpassad studiegång som gäller för ett år och där elever inte får undervisning i fyra ämnen. Skälen för beslutet saknas. Ett beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd i en elevs rätt till utbildning och begränsar elevens kunskapsutveckling. Det är angeläget att elevernas utbildning så långt som möjligt ges i grundskolans alla ämnen och att varje beslut om anpassad studiegång utvärderas regelbundet.

Åtgärdsprogram

Enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

I åtgärdsprogrammen som Skolinspektionen har tagit del av beskrivs bland annat bakgrunden till svårigheterna, målen som eleven ska uppnå och vilka åtgärder som ska vidtas för att målen ska nås. Skolinspektionen konstaterar att de mål som anges inte alltid är konkreta, utvärderingsbara och kopplade till kunskapskraven. I ett av åtgärdsprogrammen anges som mål att eleven ska "uppnå kunskapskraven" i flera ämnen. I åtgärdsprogrammet saknas vidare information om hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Sammanfattningsvis visar utredningen att de finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 9 § skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Fatta beslut om undervisning i svenska som andraspråk för de elever som har behov av att läsa ämnet samt anordna undervisning i svenska som andraspråk för dessa elever.
- Se till att det bedrivs ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Svenska som andra språk

I läroplanen anges att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk anordnas om det behövs och i det fallet ersätter undervisningen i ämnet svenska som andraspråk undervisningen i svenska. Det är rektorn som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

I intervjuer med lärarna och skolledningen framkommer att skolan inte har tydliga rutiner för att bedöma om en elev ska läsa svenska eller svenska som andraspråk. Rektorn uppger att det finns elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk men som inte läser det. Skolans ledning uppger att som ett led i skolans utvecklingsarbete har en lärare i svenska som andraspråk anställts i augusti 2013. Rektorn uppger att behovet av rutiner gällande undervisning i svenska som andraspråk i dagsläget håller på att inventeras och formerna för rektorns beslut är under uppbyggnad. I intervju med både rektorn och lärare beskrivs att det finns elever som fått betyg i svenska och inte i ämnet svenska som andraspråk under läsåret 2012/2013.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen är det rektors ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskriver (nationella mål) uppfylls.

Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Tungelsta skolas systematiska kvalitetsarbete uppvisar brister när det gäller uppföljning och analys samt åtgärder kopplade till elevernas kunskapsresultat. I intervjuer med lärarna och representanter för elevhälsan framkommer att det saknas skolövergripande diskussioner om skillnader över tid mellan flickor och pojkars kunskapsresultat samt skillnader i betygspoäng mellan olika ämnen i årskurs 6 och 9. Av Skolinspektionens intervjuer med lärare och skolledningen framgår att skolan också saknar en uppföljning och analys av skillnader mellan betyg i de nationella proven och slutbetyg i årskurs 6 och 9. Skolinspektionen noterar exempelvis att andelen elever på Tungelsta skola som har lägre slutbetyg jämfört med provbetyget i engelska i årskurs 9 är 37 procent jämfört med rikets 18 procent läsåret 2012/2013. En liknande avvikelse förekommer i ämnet svenska i årskurs 9 läsåret 2012/2013. Vid intervjun med rektorn framkommer att diskussioner om resultaten i engelska genomförs efter slutet av terminen men inte i förhållande till det nationella provet i engelska. Skolinspektionens bedömning är att någon systematisk analys av orsakerna till eventuella avvikelser på skol- eller ämnesnivå inte har gjorts i tillräcklig utsträckning. Därmed saknas möjligheter att få syn på faktorer som kan påverka likvärdigheten i betygssättningen.

Skolinspektionen har tagit del av skolans dokumenterade kvalitetsarbete, benämnd "Förbättringsplan 2013/2014" där formativ bedömning lyfts som ett prioriterat område och där det framgår att rektorn och lärarna följer upp elevernas kunskapsresultat på individnivå. Planen är mycket kort och visar ingen tydlig anknytning till de skolövergripande kunskapssammanställningarna som görs. Rektorn menar att det finns en koppling mellan kunskapsresultaten och valet av att arbeta med formativ bedömning, men någon dokumenterad analys av detta har inte Skolinspektionen kunnat ta del av. I intervjuer med lärarna framkommer att diskussioner om formativ bedömning sker på gruppnivå i arbetslagen men att dessa inte dokumenteras och inte heller lyfts upp till skolledningen.

Av utredningen framgår att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete samt arbetet med svenska som andraspråk. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4 och 6 §§, 10 kap. 4 skollagen, 5 kap. 14 § skolförordningen

Personalkompetens**Bedömning**

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Redovisa en plan med konkreta åtgärder som ska vidtas för att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämja med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som anställts före den 1 juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Från den 1 december 2013 gäller krav på legitimation.

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns lärare vid Tungelsta skola som har lärarlegitimation och som undervisar i ämnen som inte omfattas av deras legitimation. Det gäller bland annat i samhällsorienterade ämnen. Rektorn uppger att flera av de utbildade lärarna nu kompletterar sin utbildning för att få en bredare behörighet. I skolan finns även lärare som anställts före den 1 juli 2011 som saknar lärarlegitimation som i huvudsak bedriver undervisning i ämnen de inte har utbildning i.

Vid tidpunkten för tillsynen saknar skolan en konkret plan för att åtgärda dessa brister.

Utredningen visar att det finns brister inom området personalkompetens. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 3 § 1985 års skollag, 33 § lagen (2010:801) om införande av skollagen samt 2 kap. 13 skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att utbildningen är avgiftsfri med undantag för enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna eller kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg

Motivering

Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får aldrig vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att utbildningen i förskoleklassen och grundskolan ska vara avgiftsfri.

Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Med obetydlig kostnad menas enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande.

Därutöver får det i samband med skolresor och liknande aktiviteter i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 375) anges att skolresor och utflykter sedan länge är en naturlig del av utbildningen, men att utgångspunkten måste vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad. Vidare anges att det inte är förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg, men att sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever, oavsett om en elevs vårdnadshavare väljer att betala eller inte. Det anförs även att det inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Är den kostnadsbelagda aktiviteten att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta.

Vid intervjuer med elever, lärare och rektorn vid Tungelsta skola framkommer att det vid en årlig friluftsdag erbjuds flera aktiviteter, bland annat en skidresa till Romme. Kostnaden för resan är cirka 500 kr, vilket täcker resa, liftkort och

lunch. De intervjuade lärarna och rektorn uppger att kostnaden är frivillig men att elever och vårdnadshavare inte informeras öppet om det. Istället står skolan för kostnaden om en elev på eget initiativ tar upp frågan med en lärare eller med skolledningen, vilket förekommer ibland enligt de intervjuade. Skolinspektionen bedömer att den totala kostnaden för skidresan inte kan betraktas som en obetydlig kostnad för eleverna, och att det inte är tydligt för vårdnadshavarna att avgiften är frivillig.

Utredningen visar att det finns brister när det gäller att erbjuda en avgiftsfri utbildning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 10-11 §§ skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Se till eleverna har tillgång till utrustning och lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning och för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.
- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek.

Motivering

Tillgång till utrustning och lärverktyg

Enligt skollagen ska den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel datorer, och andra hjälpmedel.

I intervjuer med eleverna och lärarna framkommer en samstämmig bild att skolans datorer används i liten utsträckning som pedagogiska lärverktyg på grund av tekniska svårigheter som leder till bristande tillgång till internet. I intervjuerna framkommer att dessa tekniska svårigheter har pågått under en längre tid och att eleverna hänvisas till att genomföra skoluppgifter som kräver datorer och tillgång till internet hemma istället. Rektorn bekräftar att skolan

haft problem med internetuppkoppling i skolan. I intervjuer med elever och lärare samt representanter för elevhälsan framgår att skolan köpt in surfplattor till elever som har dyslexi eller annan inlärningssvårighet i syfte att bland annat stödja elevernas kunskapsutveckling. I samma intervjuer framkommer dock att detta IT-verktyg inte har använts i undervisningen.

Skolbibliotek

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

På Tungelsta skola finns det ett skolbibliotek som har en begränsad mängd skön- och facklitteratur samt tidskrifter. Av intervjuer med elever och lärare framgår att skolbiblioteket sällan används som stöd i undervisningen och att det ibland nyttjas av skolans specialpedagoger/speciallärare för att tillgodose vissa elevers behov av särskilt stöd. Vidare framgår av samma intervjuer att eleverna får hitta andra alternativ att söka efter källor än skolbiblioteket, exempelvis via sina egna mobiltelefoner. Vissa av de intervjuade lärarna berättar att det finns ett samarbete med närliggande kommunala bibliotek. Detta gäller både lån av böcker och även besök på biblioteken. Emellertid uppger vissa av de intervjuade lärarna att kommunbiblioteket inte besöks regelbundet. Rektorn bekräftar vid intervju att skolbiblioteket inte har varit en prioriterad fråga för skolledningen och att ansvaret för verksamheten har lämnats över till ämneslärarna då skolan inte har personal för att bemanna skolbiblioteket.

Utredningen visar att eleverna inte har tillgång till ett skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet. Vidare visar utredningen att eleverna inte har tillgång till utrustning och lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning och för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 35-36 §§ och 10 kap. 10 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Haninge kommun en anmärkning.

Haninge kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 15 september 2014.

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Skolan ger inte en skriftlig bedömning av elevernas kunskapsutveckling när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne.

Motivering

Skriftliga bedömningar

Enligt skollagen ska det i de fall där ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne i grundskolan ges en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling.

Enligt Skolinspektionen är syftet med en skriftlig bedömning att synliggöra vilka kunskaper eleven tillägnat sig i de fall eleven inte når upp till kunskapskraven för betyget E i ämnet. Bedömningen bör i varje ämne innehålla dels en redogörelse för vilka delar av kunskapskraven eleven uppnått, dels en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleven inte nått.

Skolinspektionen har tagit del av skriftliga bedömningar från vårtermin 2012. Av bedömningarna framgår endast vilka kunskapskrav som eleven inte har uppnått. Det går inte att utläsa vilka delar av kunskapskraven som eleven uppnått.

Sammanfattningsvis konstaterar Skolinspektionen att det finns brister i skolans arbete med bedömning och betygssättning. Med anledning av att arbetet med betygssättning och bedömning i övrigt uppfyller författningarnas krav bedöms bristerna som mindre allvarliga och Haninge kommun tilldelas därför en anmärkning.

Författning

10 kap. 22 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Parisa Maleki.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Partow Khademi
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsformer Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.